

Дәріс № 6. Стивен Мартин Уолт және Джон Джозеф Миршеймердің теориялары.

Дәріс жоспары:

1. Стивен Мартин Уолттың идеялары мен тұжырымдары.

2. Израиль лоббиі және АҚШ-тың сыртқы саясаты.

Дәріс мақсаты: дәріс Стивен Мартин Уолттың қорғаныс неореализм теориясы маңызды үлес қосқаны туралы және Джон Джозеф Миршеймермен бірлесіп жазған "Израиль лоббиі және АҚШ-тың сыртқы саясаты" еңбегі туралы студенттермен бірге талқыланады.

Оқытудың техникалық құралдары: слайдтар, презентациялар, электрондық оқулық.

Дәрістің оқыту әдістері мен түрлері: проблемалық оқыту технологиясы, дамыта оқыту технологиясы.

Дәріс мазмұны: 1.Стивен Мартин Уолт (1955 жылы 2 шілдеде туған) Гарвард университетінің Халықаралық істер жөніндегі американдық профессоры. Уолт халықаралық қатынастардың реалистік мектебінің өкілі. Ол қорғаныс неореализм теориясына маңызды үлес қосты және қауіп-қатер тепе-теңдігі теориясының авторы. Ол жазған немесе бірлесіп жазған кітаптарға "одақтардың шығу тегі, революция және соғыс", сондай-ақ "Израиль лоббиі және АҚШ-тың сыртқы саясаты" кіреді. Уолт Стэнфорд университетінде оқуын жалғастырды, алдымен биохимик болу үшін химияға маманданған, бірақ содан кейін тарихқа және ақырында халықаралық қатынастарға көшті. Бакалавр дәрежесін алғаннан кейін Уолт Берклидегі Калифорния университетінің аспирантурасына түсіп, 1978 жылы саясаттану ғылымдарының магистрі және докторлық дәрежесін алды. 1983 жылы саясаттану ғылымдарының кандидаты. Уолт Принстон және Чикаго университеттерінде сабақ берді, онда университеттің әлеуметтік ғылымдар бөлімінің магистрі және әлеуметтік ғылымдар деканының орынбасары болды. Уолт 2005 жылдың мамырында американдық өнер және ғылым академиясының мүшесі болып сайланды. 2010 жылы ол Колумбия университетінің Зальцман соғыс және бейбітшілікті зерттеу институтында сөз сөйледі 2012 жылы Уолт Али Абунимах пен Эва Спанглермен бірге Кеннеди мектебіндегі бір мемлекет шешімдері конференциясында пікірталасқа қатысты. 2013 жылдың қазан айында ол Уильям мен Мэри колледжінде "АҚШ-тың сыртқы саясаты неге сәтсіздікке ұшырайды" деген баяндама жасады. 2013 жылы ол Кембридж университетінде Ф. Хинслиден дәріс оқыды.

Американдық күш және мәдениет. 2005 жылғы "американдық қуатты қолға үйрету" атты кең мақаласында Уолт АҚШ - тың "өзінің үстем жағдайын басқаларға қолайлы етуі керек-үнемді әскери күш қолдану, негізгі одақтастармен ынтымақтастықты нығайту және ең бастысы өз позицияларын қалпына келтіру" керек деді. Ол АҚШ-қа "өзінің дәстүрлі"

оффшорлық теңгерімші "рөлін қайта бастауды", "өте қажет болған жағдайда ғана" араласуды және "әскери қатысуын мүмкіндігінше аз ұстауды" ұсынды. 2011 жылдың соңында The National Interest-тің "Америка дәуірінің аяқталуы" атты мақаласында Уолт Америка өзінің әлемдік үстемдігін жоғалтады деп жазды. 2013 жылы Уолт Норвегияның қорғаныс зерттеулері институтында "неліктен АҚШ-тың сыртқы саясаты сәтсіздікке ұшырайды?" деген баяндама жасады. Кейінірек институт оны белсенді сыртқы саясаттың пайдасына АҚШ-тың сыртқы саяси институттары арасындағы үлкен бейімділік және қауіп-қатерді асыра көрсетуге бейімділік деп сипаттап, 2001 жылдан бері найзағай соғу ықтималдығы террористік шабуылдан өлгеннен әлдеқайда жоғары екенін атап өтті. "Ол сондай-ақ АҚШ-ты "дипломатиялық дағдылар мен рақымдылықтың" жоқтығы деп сипаттады және еуропалықтарға "қауіпсіздік мәселелерін шешуде АҚШ-қа басшылық немесе кеңес беру мәселелеріне сенбеуге кеңес берді". Сайып келгенде, ол "Америка Құрама Штаттары әлемді басқаруға жеткіліксіз"деп мәлімдеді.

"Неліктен американдықтар әлемді қолдау үшін Ұлттық қауіпсіздік мекемесіне салық төлеуге дайын, - деп сұрады Уолт 2013 жылы, - бірақ ең жақсы мектептер, денсаулық сақтау, жолдар, көпірлер, метро, саябақтар, мұражайлар, кітапханалар және бай және табысты қоғамның барлық басқа атрибуттары болу үшін салық төлеуге құлықсыз? Оның айтуынша, "Америка Құрама Штаттары тарихтағы ең сенімді держава болып табылады және соңғы онжылдықтағы қателіктер қайталанбаса, негізінен қауіпсіз болып қала береді". 1998 жылы Уолт "терең құрылымдық күштер" "Еуропа мен Американы ажырата бастайды"деп жазды. Уолт НАТО-ны еуропалық және американдық мүдделер үшін тығыз ынтымақтастық тиімді болатын төрт негізгі бағытқа байланысты қолдау қажет деп тұжырымдады.

Халықаралық терроризмді жеңу: Уолт Еуропа мен Америка Құрама Штаттары арасындағы Террористік желілерді басқаруда және террористік жасушаларға ақша ағынын тоқтатуда ынтымақтастық қажеттілігін көрді. Жаппай қырып-жоятын қарудың таралуын шектеу; Уолт Еуропа мен АҚШ бос ядролық материалды жауапты сақтауға беру үшін бірлесіп жұмыс істеген кезде таратуға қарсы күш-жігер ең сәтті болады деп сендірді. Дәлел ретінде ол Ливияның көпжақты қысымнан кейін пайда болған ядролық қаруды бөлу бағдарламасынан бас тартуға дайын болған жағдайын келтірді.

Әлемдік экономиканы басқару сауда мен инвестицияларға, әсіресе АҚШ пен ЕО арасындағы кедергілерді азайту экономикалық өсуді тездетеді. Сауда саясатындағы елеулі айырмашылықтар негізінен ауылшаруашылық саясатымен байланысты.

Сәтсіз мемлекеттермен жұмыс, дәрменсіз мемлекеттер Батысқа қарсы қозғалыстар үшін өсіру алаңы болып табылады. Ауғанстан, Босния және Сомали сияқты сәтсіз мемлекеттерді басқару көпұлтты жауап беруді талап етеді, өйткені АҚШ оларды модернизациялауға және қалпына келтіруге қаражаты жеткіліксіз. Бұл салада еуропалық одақтастар әсіресе қажет, өйткені олар бітімгершілік пен "мемлекеттік құрылыста" көбірек тәжірибеге ие.

Шығыс Еуропа және Ресей. 2015 жылы Уолт бұрынғы кеңестік блок елдеріне НАТО-ға мүшелікке шақыру жіберу "қауіпті және қажетсіз мақсат" екенін және Украина сияқты елдер "мәңгілікке бейтарап буферлік мемлекеттер" болуы керек деп жазды. Осы тұрғыдан алғанда, ол Ресей Қырымды аннексиялағаннан кейін украин Қарулы Күштерінің қарулануы "ұзақ және жойқын қақтығыстың рецепті" деп санады.

Таяу Шығыс. 2012 жылдың желтоқсанында Уолт "Американың Таяу Шығыстағы ең жақсы бағыты" оффшорлық теңгерімші" ретінде әрекет ету болар еді: егер күш тепе-теңдігі бұзылса, араласуға дайын болу, бірақ әйтпесе аз әскери қатысуды сақтау. Біз сондай-ақ Израиль және Сауд Арабиясы сияқты мемлекеттермен қазіргі кездегі "ерекше қатынастардың" орнына қалыпты қарым-қатынаста болуымыз керек".

Уолттың "Ислам мемлекеті жеңсе не істеуіміз керек? Онымен бірге өмір сүріңіз" 2015 жылдың 10 маусымында Foreign Policy журналында пайда болды. Ол Ислам мемлекеті ұзақ мерзімді әлемдік державаға айналуы екіталай деген пікірін 2015 жылдың шілдесінде тергеу орталығының подкастындағы "сұрау нүктесі" подкастында түсіндірді.

Израиль. Уолт Америка Құрама Штаттарындағы израильдік лоббиді және оның сыртқы саясатына тигізетін әсерін сынға алды. Ол Барак Обама өзінің Каирдегі сөзінде айтылған қағидаларды бұзып, Израильдің қоныстануын жалғастыруға мүмкіндік беріп, Голдстоунның есебіне "жақсы үйлестірілген шабуылға" қатысып, қателік жібергенін жазды.

2010 жылы Уолт Мемлекеттік департамент дипломаты Деннис Росстың Израильге тәуелділігі оны Обамаға АҚШ мүдделеріне қайшы келетін кеңес беруге мәжбүр етуі мүмкін деп болжады. Роберт Сатлофф, Вашингтондағы Таяу Шығыс саясаты институтының (WINEP) атқарушы директоры Россты қорғады және бірнеше күн бұрын Уолттың мақаласын жариялаған Foreign Affairs жариялаған мақаласында Уолтты сынға алды. Сатлофф Росстың WINEP-пен байланысы зиянсыз деп жазды (Росс Джордж Буш әкімшілігі кезінде WINEP - тің көрнекті ғалымы болған, ал Миршеймер мен Уолттың кітабы WINEP-ті Израильдің АҚШ-тағы лоббиінің "ядросының бөлігі" деп сипаттаған) және Уолт АҚШ-тың бір

уақытта Израильмен де, араб және мұсылман мемлекеттерімен де "стратегиялық серіктестікті алға жылжыта алмайды" деп қате сенеді".

2011 жылдың наурызында Батыс жағалауда еврей отбасы өлтірілген Итамарға жасалған шабуылдан кейін Уолт кісі өлтірушілерді айыптады, бірақ "біз мұны істеп жатқанда, жағдайды құруға және сақтауға көмектескен басқа тараптарды аямауымыз керек" деп қосты. "Ол "1967 жылдан бастап әрбір Израиль үкіметін осы жерлерді отарлау жөніндегі заңсыз әрекеттерді белсенді түрде насихаттағаны үшін", "зорлық-зомбылықты дәріптейтін Палестина басшыларын" тізімдеді және "қоныстанушылардың өздері, олардың кейбіреулері өздері қалаған жерлерде тұратын палестиналықтарды қорқыту үшін үнемі зорлық-зомбылыққа барады".

Уолт АҚШ-ты Батыс жағалаудағы Израиль қоныстарын айыптайтын Қауіпсіздік кеңесінің қарарына қарсы дауыс бергені үшін сынға алды және дауыс беруді "ақымақ қадам" деп атады, өйткені "қарар Линдон Джонсоннан бері әрбір президенттің ресми саясатына сәйкес келді". Иран Уолт Американың Иранға қатысты саясатын жиі сынға алды. 2011 жылы Уолт сұхбат берушіге Американың Сауд Арабиясының Америка Құрама Штаттарындағы елшісін өлтіру жоспарына жауап беруі "Иранның алдыңғы қатарға шығуына бағытталған американдық дипломатиялық күш-жігердің бір бөлігі болуы мүмкін" деді. "Вашингтон Иранның толық дерлік берілуін талап етуді жалғастыруда", - деп жазды Уолт 2012 жылдың желтоқсанында. - Иран Америкада демонизацияланғандықтан, Президент Обамаға компаға келу, содан кейін оны үйіне сату өте қиын болар еді". Уолт 2013 жылдың қарашасында: "американдықтар Америка Құрама Штаттарының, әсіресе басқа мемлекеттермен салыстырғанда, қаншалықты қауіпсіз екенін жиі ұмытып кетеді", - деді, олардың күші, ресурстары және географиялық орналасуы арқасында және осылайша" үнемі аздаған қауіп-қатерлерді басады. Менің айтайын дегенім: Иранның қорғаныс бюджеті шамамен 10 миллиард долларды құрайды ... бірақ біз Иран АҚШ-тың өмірлік мүдделеріне өте үлкен қауіп төндіретініне өзімізді сендіре аламыз. Сирия, Солтүстік Корея, Каддафидің тұсындағы Ливия және басқа да "шеттетілген мемлекеттер" деп аталатын кішігірім державалар туралы үнемі алаңдаушылық тудыратын. "Сондықтан Таяу Шығыста не болса да, "Америка Құрама Штаттары бейімделіп, бейімделе алады және бәрі жақсы болады".

Ливия. Ливияға барғаннан кейін Уолт Foreign Policy журналда жазды, 2010 жылдың қаңтарында "Ливия демократиядан алыс болса да, мен барған басқа полиция Штаттары сияқты сезінбейді. Мен барлық жерде кездесетін қауіпсіздік қызметінің иісін сезбедім-бұл олар жоқ дегенді білдірмейді. ... Мен сөйлескен ливиялықтар ашық болды және оларды

тыңдау немесе хабарлау немесе басқа нәрсе туралы алаңдаушылық белгілерін көрсетпеді ... құқық қорғау топтары Ливия режимді сынайтын кейбір саяси веб-сайттарды іріктеп сүзеді деп хабарлайды. Каддафидің өзін сынау да қылмыс болып табылады, Үкіметтің адам құқықтары туралы бұрынғы деректері ең жақсы жағдайда алаңдаушылық туғызады, ал Ливиядағы баспасөз толығымен дерлік үкіметке тиесілі. Ливия Қазіргі Иранға немесе Қытайға қарағанда ашық болып көрінеді және жалпы атмосфера мен ескі Варшава келісімінде барған жерлердің көпшілігіне қарағанда әлдеқайда аз қысымға ұшырады". Бернштейн сондай-ақ "АҚШ пен Израиль достығының жетекші сыншысы Уолт өз мақаласын" Америка Құрама Штаттары мен Ливия сындарлы қарым-қатынасты дамытып, құруды жалғастыруда "деген үмітпен аяқтайды. Өйткені Израиль Ливияның Каддафиіне қарағанда әлдеқайда қауіпті".

"Стивен Уолт соқыр, толық ақымақ па, әлде үлкен өтірікші ме?" Жаңа Республиканың Мартин бұрышы Уолтты бұрыш" қанды жер "деп атаған Ливияны мақтағаны үшін және оның диктаторын "өркениетті" деп санағаны үшін мазақ етті. Бұрыш Уолттың көзқарасын Ливияға қарсы қойды, ол бұрыш атап өткендей, ол бір күннен аз уақыт болды.

Сирия. 2013 жылдың тамызында Уолт Сириядан келген Башар Асадтың химиялық қару қолданғаны анықталса да, АҚШ араласпауы керек деп мәлімдеді. "Өлген адам қанша жасалса да өлді", - деп жазды Уолт. "Обама ереуілге азғырылуы мүмкін, өйткені ол бұл мәселеде" қызыл сызықты "ақымақтықпен жүргізді және оның беделі қазір қауіп төніп тұрғанын сезеді. Бірақ бір ақымақ қадамды екіншісіне орындау жоғалған жағдайды қалпына келтірмейді". 2013 жылдың қыркүйегінде Уолт ашық хат жазып, өз өкілінен Сирияға қарсы соққыға қарсы дауыс беруін сұрады. Доктор Йозеф Олмерт "кем дегенде екі өрескел дәлсіздікті" атап өтті, соның ішінде Уолттың Сирияның қазірдің өзінде дәрменсіз мемлекет екенін және қазірдің өзінде дінаралық күрестен бөлініп жатқанын мойындамауы, "реалистік либералдарды қандай да бір жолмен қабылдау қиын". Олмерт Уолттың Израиль Таяу Шығыстағы барлық қақтығыстардың орталығында екеніне сенімді болғанына қарамастан, Израильдің Сириядағы, Египеттегі, Тунистегі немесе аймақтағы басқа елдердегі қақтығыстарға ешқандай қатысы жоқ екенін атап өтті. Негізінен арабтардың ұрпағы, олар шешуі керек". Уолт оффшорлық теңгерім Қытаймен қарым-қатынастағы ең қажет стратегия деп санайды. 2011 жылы Уолт Қытай Батыс жарты шардағы АҚШ позициясымен салыстыруға болатын Азияда аймақтық гегемония мен кең әсер ету аймағын табуға тырысады деп мәлімдеді. егер бұл орын алса, ол Қытайдың материкте оның пайдасына оқиғалардың пайда болуына қосымша назар аудару үшін жеткілікті қауіпсіздікте болатынын болжайды. Қытай ресурстарға кедей болғандықтан, ол Парсы шығанағы сияқты аудандарда маңызды теңіз

жолдарын қорғауға тырысуы мүмкін. 2012 жылдың желтоқсанында берген сұхбатында Уолт "Америка Құрама Штаттары Қытайдың күшін асыра сілтеу арқылы өз ісіне көмектеспейді. Біз бүгінгі саясатымызды Қытайдың жиырма-отыз жылдан кейін не болуы мүмкін екеніне негіздемеуіміз керек".

"Қауіп балансы" теориясы. Уолт қауіптерді жиынтық күш, географиялық жақындық, шабуыл күші және агрессивті ниет тұрғысынан анықтайтын "қауіп балансы" теориясын жасады. Бұл "күштер тепе-теңдігі" теориясының модификациясы, оның негіздерін неореалист Кеннет Валльц жетілдірді

Сноуден ісі. 2013 жылдың шілдесінде Уолт Обама Эдвард Сноуденге дереу кешірім беруі керек деп мәлімдеді. "Сноуден мырзаның уәждері, - деп жазды Уолт, - мақтауға тұрарлық: ол отандастар өз үкіметінің бақылауы нашар және Конституцияға қайшы келетін ауқымды құпия бақылау бағдарламасын жүргізіп жатқанын білуі керек деп есептеді. Ол дұрыс айтты". Оқиға, деп болжады Уолт, "Сноуден мырзаға оның қуғыншыларына қарағанда мейірімді болуы мүмкін және бір күні оның есімі басқа батыл ерлер мен әйелдерге қатысты болуы мүмкін - Даниэль Эллсберг, Мартин Лютер Кинг, Кіші Марк Фелт, Карен Силквуд және басқалар. кімнің түбегейлі бағынбау әрекеттері қазір бәрінің таңданысын тудырады".

Уолт өзінің 1987 жылғы "альянстардың шығу тегі" кітабында одақтар құру тәсілін зерттейді және "Альянс жүйелерінің қазіргі тұжырымдамаларында түбегейлі өзгерістер ұсынады". Революция және соғыс (1996) француз, орыс және Иран революцияларын егжей-тегжейлі зерттеп, американдық, мексикалық, түрік және қытай революцияларына қысқаша шолу жасай отырып, "революция мен соғыс арасындағы байланыс туралы қолданыстағы теориялардың кемшіліктерін" ашады. "Американдық қуатты қолға үйрету" (2005) АҚШ-тың стратегиясын қарсыластары тұрғысынан мұқият сынға алады. Анато́л Ливен мұны "американдық сыртқы саясат пікірталастарына керемет үлес" деп атады.

2.Израиль лоббиі және АҚШ-тың сыртқы саясаты. 2006 жылы наурызда Джон Миршеймер Кеннеди мемлекеттік басқару Мектебінің академиялық деканы, "Израиль лоббиі және АҚШ-тың сыртқы саясаты" жұмыс құжатын және "Израиль лоббиі" атты мақаланы жариялады. Олар Израиль лоббиін "АҚШ-тың сыртқы саясатын Израильді қолдайтын бағытта белсенді жұмыс істейтін адамдар мен ұйымдардың еркін коалициясы"деп анықтады. Миршеймер мен Уолт "израильдік лобби нені қалайды, ол оны жиі алады"деген ұстанымды ұстанды.

Уолт пен Миршеймер "жиһадизмге қарсы соғыс ешқашан басталмағанын қалайтын мектептің" мүшелері деп тұжырымдай отырып, Кристофер Хитченс: "тілек оларды мәселенің бастауын елеулі түрде қате сипаттауға әкелді ... АҚШ-тың бұрынғы елшісі Эдвард Пек лоббидің бар екенін дәлелдеген есепті айыптайтын жауаптардың "цунамиін" жазды және "пікірлер екі ел үшін де ұзақ мерзімді шығындар мен артықшылықтарға байланысты, бірақ лоббидің Израиль мүдделеріне көзқарасы американдық саясаттың негізі болды". Джон Миршаймер шабуылдаушы реализм теориясының негізін қалаушы болып саналады (ағылш. Offensive Realism), ол мемлекеттер әлемдік аренадағы ықпал деңгейіне сирек қанағаттанады және әрқашан толық қауіпсіздікке қол жеткізу үшін басқалардан артықшылық алуға тырысады деп мәлімдейді. Басқа теорияда "қалыпты тосқауыл" (ағылш. conventional deterrence) ол мемлекеттің қауіпсіздік деңгейі оның әлеуетті қарсыластарын өз күшіне қаншалықты сендіре алатындығына байланысты деп тұжырымдады.

1993 жылы Украинаның ядролық мәртебесіне қатысты жұмысында ол, атап айтқанда, Украина мен Германияның ядролық арсеналы жер бетіндегі тұрақты бейбітшілікке кепілдік бере алады деп сендірді, өйткені бұл Еуропадағы тежеу факторы болар еді. Украинаның ядролық арсеналынан бас тарту туралы шешімі, профессор Миршеймердің пікірінше, қате болды, өйткені ол Ресейдің агрессия ықтималдығын арттырды.

2014 жылдың қыркүйегінде Foreign Affairs журналы профессор Миршеймердің "неліктен украин дағдарысы- Батыстың кінәсі. Путинді арандатқан либералды иллюзиялар" мақалада қырғи қабақ соғыс аяқталғаннан кейін Ресейге қатысты американдық саясатқа қатты сын айтылды. Профессор Миршеймер украин дағдарысының басты кінәсі батыс елдерінде, ал Ресейдің Қырым мен Украинаға араласуы НАТО-ның Шығыс Еуропадағы жауапсыз стратегиялық мақсаттарынан туындады деп мәлімдеді. Ол НАТО-ның мінез-құлқын Солтүстік Америкада Қытай әскери одағын құрудың гипотетикалық сценарийімен салыстырды: "Егер Қытай әсерлі әскери одақ құрып, Канада мен Мексиканы қосуға тырысса, Американың ашуын елестетіп көріңіз". Миршеймер, атап айтқанда, Ресейдің Қырымды аннексиялауы Севастопольдегі Әскери-теңіз базасын жоғалту қорқынышынан туындады деп мәлімдеді, Бұл Украина НАТО мен еуропалық интеграция бағытында жүре берген жағдайда мүмкін болды. Профессор Миршеймер АҚШ саясаты Украинаны НАТО-ға қосуға тырыспай, НАТО мен Ресей арасындағы буферлік мемлекет ретінде Украинаны тануға ауысуы керек деген қорытындыға келді.

2022 жылы Украинадағы соғыс туралы түсініктеме бере отырып, Миршеймер АҚШ пен Еуропалық Одақ елдеріне жауапкершілік жүктеді— НАТО мен ЕО-ның шығысқа қарай кеңеюі (Украинаның американдық

либералды демократияға айналуымен), Ресей тұрғысынан, экзистенциалды қауіп болды: "Ешкім байыпты емес мен Ресей 2014 жылдың 22 ақпанына дейін қауіп төндіреді деп ойламадым, үлкен дағдарыс басталды және біз өзімізді кінәлауға мәжбүр болдық. Біз орыстарды кінәламақ болдық. Сондықтан біз Ресейдің Шығыс Еуропада агрессияға бейім екендігі туралы осы оқиғаны ойлап таптық". АҚШ-тың бүкіл әлем бойынша либералды демократия құру саясатын ("Буш доктринасы") Миршеймер "сәтсіз" деп санады.

Миршеймер сонымен бірге АҚШ-тың Ирак соғысы мен бұрынғы Югославиядағы есеп айырысу жоспарын қатты сынға алды. Оның Стивен Уолтпен бірлесіп жазған ең танымал жұмысы "Израиль лоббиі және АҚШ-тың сыртқы саясаты" зерттеуі болды, онда авторлар АҚШ-тағы Израильдің тым ықпалды лоббиі елдің сыртқы саясатын Американың мүддесі үшін бағыттамайды деп сендірді.

Деңгейлік тапсырмалар:

1–деңгейлік сұрақ. Таяу Шығыс жайлы Стивен Мартин Уолттың пікірін айтыңыз?

1 –деңгейлік сұрақ. 2013 жылдың тамызында Уолт Сириядан келген Башар Асадтың химиялық қару қолданғаны анықталса да, АҚШ араласпауы керек деп не үшін мәлімдеді?

2–деңгейлік сұрақ. Ливияға барғаннан кейін Уолттың журналға берген пікірі қандай ?

2–деңгейлік сұрақ. "Израиль лоббиі" атты мақалада не туралы жазылған еді?

3–деңгейлік сұрақ. Уолт өзінің 1987 жылғы "альянстардың шығу тегі" кітабында нені зерттейді.

ОБӨЖ тапсырмалары: Стивен Мартин Уолттың "Америка дәуірінің аяқталуы" атты мақаласын талқылау.

БӨЖ тапсырмалары: Джон Миршаймер шабуылдаушы реализм теориясының негізін қалаушы.

Негізгі әдебиеттер:

1. Л.М.Иватова, Ә.С.Қайдарова, Ә.Т.Мухитденова. Халықаралық қатынастар теориясы, оқу құралы, 2019
2. Л. К.Торбьорн, Қазақ тіліне ауд.Н.Сайбекова, Ж.Бурибаева. Халықаралық қатынастар теориясының тарихы. Монография. Алматы: Дәуір, 2017.
3. Д.М.Мажиденова, К. Г.Шерьязданова. Теория международных

отношений. Оқу құралы, 2019.

4. И.А.Черных. Теория международных отношений. Учебное пособие. Алматы, 2019.
5. А.Г.Дугин. Геополитика и Международные Отношения. Т. 1, Монография, М.: Евразийское Движение, 2012.
6. M.Criffiths. Uluslararası ilişkilerde temel düşünürler ve teoriler. Ankara, 2011.
7. T.İskit. Diplomasi: Tarih, teorisi, kurumları ve uygulaması. Ankara, 2012.

Қосымша әдебиеттер:

1. Антюхина-Московченко В.И., Злобин А.А., Хрусталеv М.А. Основы теории международных отношений.-М.,2014
2. Введение в теорию международных отношений./Под ред. А.С.Манькина.-М.,2014
3. Загорский А.В., Лебедева М.М. Теория и методология анализа международных переговоров.-М.,2014
4. Назарчук А.В. Этика глобализирующегося мира. - М., 2014.
5. Цыганков П.А. Международные отношения. М., 2014.
6. Rosenau J. Turbulence in the World Politics. L., 2014.